

Børns udvikling og naturen

Hvordan man som
professionel voksen
understøtter børnenes
udvikling af sanser,
krop, hjerne og følelser
med naturen som
løftestang

45 minutter

- Sanserne – vores adgang til verden
- Kroppen som grundlæggende vilkår
- Den professionelle voksne i børnenes hverdag
- Naturens om medspiller

Referencer:

Grethe Sandholm og Mogens Hansen

Sanserne – adgang til verden, adgang til udvikling og adgang til andre mennesker

- Sanserne: udvikles og bruges allerede tidligt i fosterstadiet
- Men! -når vi fødes er kun 30 % af nervecellerne aktive, resten skal først stimuleres/aktiveres af det omgivende miljø.

De tre primære sanser

De primære sanser:

- Taktiksansen (berøring)
- Vestibulærsansen (ligevægtsansen)
- Proprioceptive sans
(muskel led sans - kinæstetisk sans).

Taktilsans (berøring)

Særligt mund, fødder og ansigt.

Berøring, smerte, temperatur, tryk.

Nogen forstyrres nemt ved berøring

Vestibulærsansen (ligevægtsansen)

Placeret i det indre øre. Registrerer hovedets bevægelser.

Ubevidst og bevidst balance.

Samarbejder med synet.

Voksne er utrænede pga for meget havblik.

Kan give rygproblemer mm.

Proprioceptiv sans (muskel-led sans - kinæstetisk sans)

Er afhængig af de to andre sanser.

Registrerer musklernes spænding og lemmernes stilling.

Kroppen som en samlet dynamisk enhed.

F.eks:

Øje/ hånd koordination

forståelse af rum og retning

At gribe

Præcision

At løfte en mælkekarton

De fire sekundære sanser

- Dem vi godt kan undvære

- Syn
- lugt
- høre
- smage

Motorik og bevægelse

- Kroppen som grundlæggende vilkår

Nogle grundlæggende vilkår:

- du er din krop
- kroppen bliver som den bliver påvirket
- lille krop imiterer stor krop
- kroppen husker
- Bevægelsesglæde

Du er din krop

I hvilke situationer oplever du, at denne påstand gør sig gældende?

Lille krop imiterer stort krop

Børnene ser og spejler de voksne:
er det sjovt at bevæge sig?
er det rart at være ude?
er vi trygge ved naturen?

Kroppen husker

Læring og de forskellige intelligenser

Kroppens hukommelsesknager

Viden og forståelse relaterer sig til steder, oplevelser og følelser.

Bevægelsesglæde

Bevægelsesglæde afhænger af egen formåen,
samspil med andre
samt omgivelsernes beskaffenhed

hvorfor er der vigtigt med et velstimuleret sanseapparat og god motorik?

Fordi børnene dermed frigør hjerne og opmærksomhed til andre ting, f.eks. samspil med andre

Fordi god motorik skaber succes og sundhed
- Også senere i livet.

- Forskning viser at fysisk aktive børn har større selvtillid, højere stress-tærskel, er gladere og klarer sig bedre i boglige fag

Børnenes kropsudvikling - de voksnes ansvar

De voksne opstiller rum og rammer for børnenes kropslige udvikling

De voksne skal sikre at:

Børnene motiveres til at lege og laver aktiviteter, der stimulerer alle sanser.

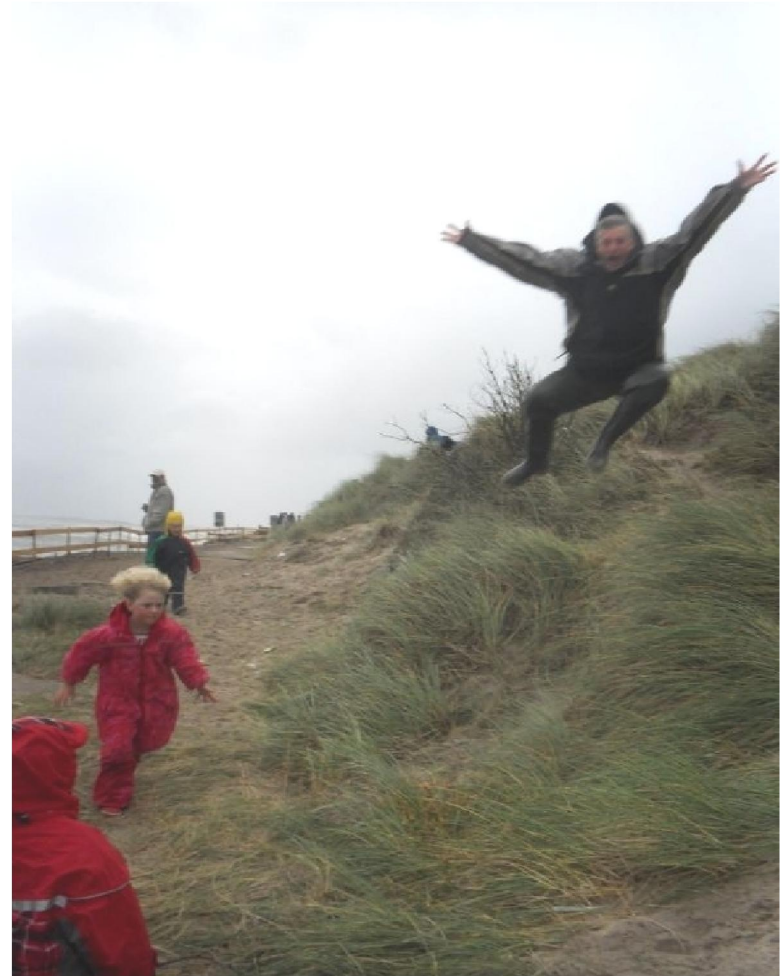
Børnene kommer hen hvor underlag og omgivelser udfordrer kroppen

Bringe de børn i bevægelse/ro, som ikke selv gør det

hvordan er
kropskulturen i din
institution?

Signalerer de voksne
kropslighed og
bevægelsesglæde?

Opmærksomhed

Børn fødes med både nysgerrighed og opmærksomhed over for verden. At få *retning* på opmærksomheden, så man sanser og oplever det vigtige, - det er noget, børn lærer af deres voksne.

Der skal to ting til, dels nysgerrige voksne og dels en aktiv brug af krop og sansning.

Rettet opmærksomhed

Når kroppen kan selv, er blevet automatiseret, kan opmærksomheden investeres i at erfare og lære. Uden en viljestyret opmærksomhed er der så at sige ikke hul igennem til verden.

Rettet opmærksomhed giver mulighed for:

At forstå,

At øve sig,

At lære,

At have et positivt samvær med andre

Nysgerrige voksne er gode at lære opmærksomhed af. Nysgerrige voksne gør fire ting sammen med børn:

- at pege,
så barnet hjælpes til at fokusere på det vigtige og betydningsfulde; det er ikke altid det mest sanssemæssigt pågående, Vi peger med pegefingern men også med blikkets retning og stemmen
- at vise,
det at finde ting frem, fordi man som den voksne synes, at det her er vigtigt indtil det livsnødvendige,
- at forklare,
nysgerrige voksne forklarer om alting, nu skal I se, nu skal du høre;
- at fortælle,
der er fortællinger uden om alting, historier, eventyr, sange, myter; remser
marie marie marolle

Mogens Hansen:

"Man kan tvivle på, om der er nok af nysgerrige voksne (og nok tid!) til at dække børne-befolkningens behov for at lære sig en viljestyret opmærksomhed. "

Dagplejer:

"Vi kom helt ned på knæ for at studere livet i græsset på nært hold.

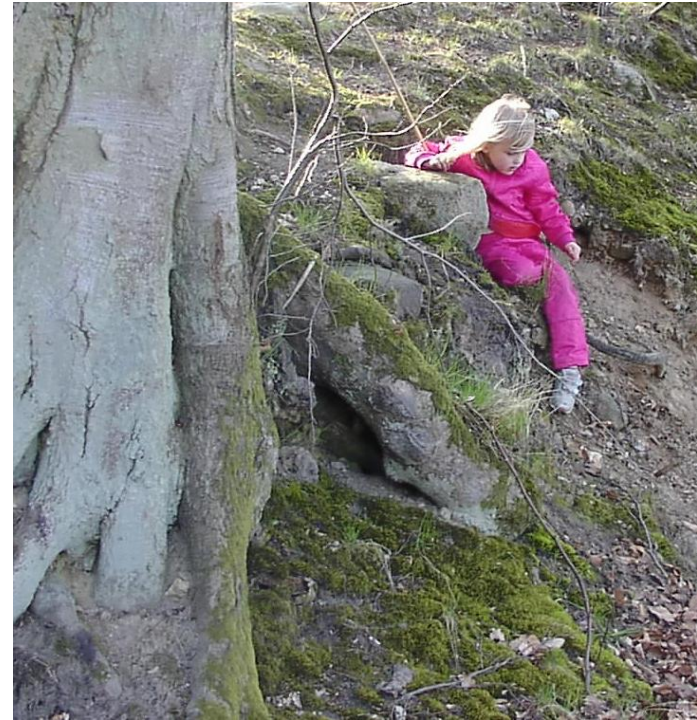
Nu kan jeg bedre indleve mig i hvordan mine børn oplever skoven."

At opleve

At opleve handler om at opsøge det spændende og møde skrækken og rædslen til kanten af, hvad man har mod til. Klatre, holde en edderkop og høre de forfærdende eventyr.

Vi kender det hos de voksnes vanvidsidrætter (ekstrem sport) som elastikspring, fjeldklatring, rafting.

At forstå og erkende

Det handler om at få mening og opleve sammenhæng i erfaringer og oplevelser

Tillid, tryghed, samspil

- Børn går imidlertid kun på jagt efter erfaringer hvis deres liv er - nogenlunde - i orden. Hvis de har og føler tilknytninger til deres nære voksne, og hvis de indgår i kommunikative og sociale fællesskaber, hvor de føler, de hører til.

Mogens Hansen

Hjernen udvikles ved brug af krop og sanser

Hjernen er indrettet til at få input fra sanser og krop

Hjernen venter sig at få informationer ind fra aktiv kropsbrug, sansning og undersøgen. Det er den indrettet til gennem årmillioner.

Hvis vi snyder den, så den får informationerne ind som elektroniske punkter og lysprikker fra en computerskærm, styret af en lille visse hånd på joysticken, så bliver hjernen snydt.

Hjerneforsker Kjeld Fredens:

”Man kan godt sætte et barn på en stol ved et bord og lærer det noget, men man har virkelig oddsene imod sig...”

Samspil med andre

Fællesskab, fællesskab og atter fællesskab

Flow

- Man kan opleve flow ved at kunne, at turde, at spille tæt sammen med andre eller blot ved at føle kroppen arbejde, når man løber.
- Flow er når udfordring matcher kompetencer.
- Flow er fuldstændig fordybelse og at miste fornemmelsen af tid og sted, at bruge sig selv optimalt og dog føle en tilstand af lethed.
- Aktiviteten i sig selv giver motivationen og man ved at man vil lykkes med det.
- Flow kan give følelse af mening med livet

Hvad kan naturen?

Nogen former for kropslighed
bliver pludseligt muligt

Naturen byder på kropslige udfordringer og sanselige indtryk

Naturen byder på følelsesmættende oplevelser

Rammerne skifter og nedbryder vaner

Naturen udfordrer opfindsomheden (Vigsø og Nielsen 2006)

og skærper koncentrationen (Vigsø og Nielsen, Grahn)

Brug af redskaber

- Et tov til at holde fast i på vejen gennem vildnisset
- En opvaskebalje til at samle små dyr fra søen eller skovbunden i
- Et tæppe til at slappe af på
- Poser til at samle i

